

Av, det gjorde ondt!

Af overlærer, konsulent og lærebogsforfatter
Finn Terkildsen, Skanderborg.

Sommeren bringer oftest glæder med sig. Vi begynder at trække udenfor vore huse for at opholde os mere i det fri. Men den ændrede levevis bringer også problemer med sig og især, hvis vi forinden har haft en mild vinter.

I naturen kan vi både herhjemme og i udlandet møde en række små dyr, der angriber eller forsvarer sig gennem stik. Stik der oftest giver anledning til kløe og irritation og evt. egentlige smerter.

Det kan være bid af myrer, stik af hvepse, bier eller myg. Det har mange sikkert oplevet på sommerrejser til Norge og Sveriges ødemarker.

Ved kysterne kan vi møde den røde brandmand eller brændgøple. Dette dyr er let at skelne fra de klare og gennemsigtige vandmænd, man også ser på stranden, på dens orange-røde farve.

Brandmanden giver den baddende ligesom smertefulde piskeslag hen over kroppen forårsaget af dens meterlange fangtråde. Selv fritsvømmen- de fangtråde kan brænde.

Alle de stikkende dyr har det til fælles, at væskerne kemisk set har næsten det samme indhold af stoffer, men forskellen ligger i deres forskellige koncentrationer. Stikkene er gennemgående ikke livstruende hos de danske dyr. Derimod findes der mange dyr andre steder på jordkloden, som er særdeles farlige og hvis bid kan medføre døden. I de australske have findes der således flere særdeles giftige brændgøpler, som populært bare kaldes Jellyfish.

Også blandt planterne findes der eksempler på forsvarsvåben med gift i. Hvem har ikke prøvet at komme i nærkontakt med en brændenælde?

Men hvad sker der egentlig ved mødet med de smertevoldende planter eller dyr? Lad os først se på mødet mellem os og brændenælderne.

Brændenælderne er på deres stængel og blade tæt beklædt med hår. De har i stærk forstørrelse et udseende som den øverste del på en flaske eller kanyle. Når menneskets krop får kontakt med en brændenælde, bliver spidsen af hårene knækket, som hvis man slår halsen af en flaske. Bruddet er skarpt skråt afskåret og får derfor let ved som en kniv at skære hul på vores hud.

Hårets indhold af en giftig væske siver nu ind i det fremkomne sår og giver en brændende fornemmelse. Det klør, og samtidig dannes der små væskefyldte blærer.

Den udsivende væske har så lav en surhedsgrad, at den ligefrem ætser huden. Men selvom væsken irriterer hu-

den, er den på ingen måde farlig, heller ikke i store mængder.

Men hvorfor brænder planten så ubehageligt, når man kommer til at røre ved den?

Reaktionen er et kemisk forsvar fra planten mod dyr, der prøver at æde den. For planten smager faktisk godt og er derfor efterstræbt af mange dyr.

Brændenælderne indeholder flere giftstoffer i brændhårene. Idet håret knækker, afgives små mængder af stoffet Histamin. Det er det stof, der forårsager de små hævelser i huden og giver kløe. Det giftige stof, der forårsager smerterne, er først og fremmest Acetylcholin. Andre stoffer er Serotonin og den organiske syre, myresyren.

Myrerne forsvarer sig ved at bide hul i vor hud med deres stærke kindbakter, hvorefter de med bagkroppsspidsen sprøjter myresyre ind i hullet. Myrerne kaldes for tissemyrer, fordi syren kan give svie, som hvis man får urin på sin hud.

Hvepsene, bierne og myggene stikker.

Hvepsene kan stikke flere gange, da deres brod er glat som et sværd og derfor let kan trækkes ud igen efter stikket. Bierne kan kun stikke en gang, da deres brod er savtak-

ket og derfor er svært at trække op fra stikket, uden at hele bagkroppen følger med. Man kan derfor tit se biens bagkrop sidde tilbage i huden, pumpende gift ind i såret.

Myggene har et mundapparat, der både kan stikke og sprøjte gift samt et stof ind, der hindrer blodet i at størkne, så det bliver lettere for myggen at sugе blod ud af såret.

De store sværme af myg i naturen er hanner, der ikke kan stikke. Det er kun de enlige hunner, der stikker og suger blod, som de skal bruge til udvikling af deres æg.

Om sommeren, særligt i juli og august måned og ved pålandsvind, ses ofte store mængder af vandmænd. De kan brænde, men kun med meget svag styrke. Derimod skal man passe meget på ved forekomst af brandmænd. Det kan give virkelig store smerter, hvis man under badning er så uheldig at blive ramt af en af deres meterlange fangtråde, der er tæt besat med nældeceller. Cellerne eksploderer ved berøring og injicerer den gift i huden, hvilket medfører svie og smerte.

Mange steder i verden findes der insekter og gøpler, som har betydelig større gifteffekt end de, der lever i den danske fauna, og her kan kontakt være livstruende.

Behandlingen af stikkene kan være mangfoldige. Nogle bedre end andre.

Men nu er der kommet en rigtig god hjælp, hvor planternes og dyrenes gift effektivt neutraliseres og fjernes – med et produkt fra firmaet Skancard i Skanderborg.

Produktet er Jellycard. Med dette kort kan man neutralisere giften, fjerne fangtråde eller brod og lindre generne med aloe vera.